

Christendom en Polen al 1000 jaar verenigd

1966 is voor de Polen het jaar van het duizendjarig jubileum van de kerstening van Rusland, en als zodanig een jaar van een uitzonderlijke en grote betekenis. De aanvaarding van het Christendom is namelijk (meer nog dan bij andere volken) van beslissende invloed geweest op de geschiedenis van Polen en op de plaats van Polen in Europa en in de wereld.

Hier moet onmiddellijk een feit van buitengewoon belang aangehaald worden: ten tijde van zijn ontstaan werd Polen tot het christelijk geloof bekeerd door rooms-katholieke missionarissen. Samen met Bohemen nam Polen de westelijke wereld- en levensbeschouwing aan, terwijl de andere Slavische volkeren — in het bijzonder Oekraïne met het groot cultureel centrum Kief — door Byzantijnse priesters werden gedoopt.

Door de grote kloof die er in die tijd tussen de Oosterse en de Westerse Kerk bestond, vormden zich twee werelden, sterk verschillend van cultuur. De Polen sloten zich aan bij de westerse cultuur; zij stelden zich op onder de meest getrouwe kinderen van de katholieke Kerk. Sterker nog: sinds hertog Mieszko I (de eerste historische heerser van Polen) zich in 966 liet dopen en zijn land onder de bescherming stelde van paus Leo VIII en diens opvolgers, zijn Polen en Christendom zo innig met elkaar verbonden begrippen geworden, dat staat en christendom met elkaar staan of vallen; ook nu nog.

Uit deze verre oorzaken, nog verzaagd door latere grote gebeurtenissen, valt des te beter te begrijpen hoe zwaar de Polen thans hun gedwongen inlijving in het oostelijk blok moet vallen.

In het jaar 960 groepeerde Mieszko I de in de vlakten tussen Oder en Weichsel wonende Slavische volksstammen tot een eenheid. Polen trad toen als het ware uit de legende tevoorschijn. Het was een uitgestrekte staat, wel georganiseerd en machtig. Het is in dit verband interessant te weten, dat de huidige grenzen van Polen vrijwel overeenkomen met die van duizend jaar geleden.

Tegenover de toen reeds tot uiting komende Duitse „Drang nach Osten”, was deze stabiliteit en militaire kracht hard nodig. Wat bij Mieszko I bij de voorgenomen kerstening van Polen voorop moet hebben gestaan, was: politieke gelijkberechtiging en het bewaren van de onafhankelijkheid ten opzichte van de Duitsers. Om dit te bereiken heeft hij zich — teneinde als bemiddelaar tussen hem en paus Leo VIII op te treden — gewend tot Boleslav I van Bohemen. Het huwelijk van Mieszko I met prinses Dobrava (de zuster van Boleslav van Bohemen) in 965, was in eerste instantie een politiek huwelijk. In 966 liet Mieszko I zich dopen en met hem vele van zijn onderdanen. Hiermee begon de kerstening van Polen, thans duizend jaar geleden. En dank zij het feit dat deze tevoren goed was voorbereid, is de bekeering van het Poolse volk zonder veel weerstand verlopen.

Sinds dat gedenkwaardige jaar 966 heeft Polen als voorpost en bolwerk van de Latijnse cultuur en beschaving, altijd ontegenzeggelijk tot het Westen behoord. Het behoort daar nog steeds toe. Maar Polen heeft, naast zijn bindingen met het Westen, altijd tegelijk opengestaan voor culturele contacten met de wereld van het Oosten; en het is altijd in staat geweest motieven uit het Oosten te vertalen in een taal die voor het Westen verstaanbaar was. Polens specifieke rol in Europa en de wereld was en is: een voorpost te zijn van het Latijnse westen en van het

Slavische Oosten. Een moeilijke en ondankbare positie, want Polen is er door het Oosten noch door het Westen ooit voor beloofd.

Bufferpositie

Gelegen tussen Duitsland en het Tsarenrijk, had Polen zich dikwijls te verdedigen tegen aanvallen van Germanen of Russen. Ook hadden de Polen lange tijd te weerstaan aan de aanvallen van de Turken in het zuid-oosten. Toen vooral is Polen een bolwerk op de grenzen van de christelijke beschaving geweest. Het is om deze reden dat de Polen zich de gelijke voelden van de Kruisvaarders, toen zij de horden van de Islam terug-sloegen. De zege door Jan III Sobieski, behaald in Wenen toen hij er in

1683 de Turkse legers verpletterde, was werkelijk een Europese overwinning.

In het begin van de zestiende eeuw vielen de Zweedse legers van Gustaaf Wasa Polen binnen. Het land werd bezet, en de Poolse geschiedschrijvers beschrijven deze periode als een „zondvloed”. Op één punt stuitte de bezetter op een onbuigzame tegenstand, namelijk te Czestochowa, dat door het heldhaftig en succesvol verzet van zijn bewoners tot op onze dagen beroemd is gebleven.

In die stad is een klooster, genaamd „op den helderen berg”, waar reeds van in de middeleeuwen een miraculeus beeld van Onze Lieve Vrouw vereerd werd. De weergalozes heldhaftigheid waarmede het klooster verdedigd werd, deed weldra in gans Polen de weerstandsgeschiedenis opklaaien, zo-

dat de Zweedse legers achteruit gedreven werden.

Innerlijke verzwakt

Door innerlijke verdeeldheid verzwakt, werd Polen in de achttiende eeuw door Pruisen, Rusland en Oostenrijk aangevallen en bezet: 1772, 1793 en 1795. Het was inderdaad de verdeling van een buit onder drie rovers, een ongerechtigheid, welke Lamennais later de „doodzonde” van Europa noemde. Gedurende meer dan een eeuw, tot aan de zegepraal van de geallieerden in 1918, bleef Polen van de kaart gevaagd. De Poolse moeders prenten hun kinderen echter de liefde in tot God, tot de Kerk en tot het gekluisterde vaderland.

Dit verklaart de belangrijke rol welke de Kerk, veel meer dan in enig ander land, ten huidige dage in Polen speelt in de dramatische situatie, geschapen door het opkomen van een godloochenend communisme te midden van een volk, dat met verbetenheid aan zijn christelijke tradities vasthoudt, en naar zijn bevrijding streeft. Polen is een van oudsher christelijke natie.

Nog prijkt Koning Sigismund op een zuil in Warschau met het kruis in de hand. Het tekent de Poolse natie, ook die van vandaag. Want Polen — zoals kardinaal Wyszynski eraan heeft herinnerd — is niet opgehouden bolwerk van het christendom in het Oosten te zijn.

Feest in Nederland

De gezamenlijke organisaties van Polen in Nederland, te weten: de Poolse Katholieke Missie, de Poolse Katholieke Vereniging, de R.K. Bond van Poolse Verenigingen, de Vereniging van Poolse Oudstrijders en de Poolse Volksvereniging, hebben een comité in het leven geroepen onder voorzitterschap van ir. J. Minkiewicz uit Vlissingen, ter voorbereiding van de viering van dit heuglijk feit in Nederland.

Op het programma staat een grote bijeenkomst in Breda op 1 mei 1966, met een manifestatie van godsdienstige en kulturele aard. Mgr G. de Vet, bisschop van Breda, draagt in de kathedraal om 12 uur een pontificale mis op. Tevoren komen de Polen bijeen bij de zwarte Madonna, het monument in het Brabantpark. In de namiddag is er een zitting in de Stadsschouwburg.